J. JASINSKAS

SPAUDOS PABIROS

Kankinių eisena

Ale, broleli, kad kirto Jeronimas Cicėnas (žiūr. Naujienų antroji dalis nr. 688)!... Tarytum iš didžiosios "Bertos" (tai buvo nepaprasto galingumo patranka I-jo pasaulinio karo metu, išrasta ir pagaminta vokiečių. Taja patranka vokiečiai, iš 120 kilometrų atstumo apšaudydavo Paryžių). Ir Jeronimas su savo "Berta"laiku ir nepaprastai kandžiu žodžiu, kirto į patį pagrindinių jėgų centrą, į pačią II-jo pasaulinio karo pabėgėlių iš Lietuvos širdį:

"Jau nebe pirmą kartą užeina noras (geismas, troškimas, o gal siutas) ko šlykščiau, ko pikčiau, ko skaudžiau įgelti, įžeisti, netgi veiksmu užgauti visus mūsų generolus (kariuomenės vadu pradedant), pulkininkus, majorus (o kur kapitonai? J.), jaunesniuosius ir vyresniuosius (tokių pastaraisiais nepriklausomos Lietuvos metais nebebuvo. Buvo tik leitenantai. J.) leitenantus, ir netgi viršilas, ir tėkšti (visiems kartu ir kiekvienam skyrium) vienų vieną klausimą:

— *Kur yra mūsų kariuomenės ir karių istorija?* (pabraukta Cicėno)

Toks tatai yra teisingas, būtinai privalomas atlikti, ir neatidėliotinas klausimas. Ir jis pateiktas tokioje aiškioje, griežtoje formoje, jog tiktai kurčias, tinginio suparalyžuotas, aklas ir besaikiai neatsakingas gali jo neišgirsti ir nereaguoti. (Visi buvę Lietuvos kariai, o karininkai ypačiai, atsimena karių statuto nuostatą, kad neveiklumas ir inicia tyvos stoka geram kariui yra gėda, apsileidimas ir baustinas dalykas).

Tuo klausimu ir toliau tose Dienų skeveldrose esančiuose išvadžiojimuose J. Cicėnas turėjo pramušti plačią skylę tinginio, apsileidimo, neatsakingumo ir tylos sąmokslo fronte. Link tos pramuštos skylės, link to pleišto turi būti metamos visos galimos ir esamos rašto žmonių jėgos! Puolimas turi būti plečiamas, gilinamas, nepertraukiamas ir neatlaidus, iki tinginio, apsileidimo ir neatsakingumo letargo drypsantieji bus pažadinti ir priversti atlikti savo pareigą tautai ir ateinančioms kartoms. Tas puolimas, pradėtas į karių-karininkų gretas, turi būti negailestingai, staigiai ir planingai permetamas ir į kitus tinginiavimo ir nedovanotino apsileidimo sektorius: gydytojus, inžinierius, teisininkus, mokytojus, o į žurnalistų ir rašytojų draugijas-sąjungas ypatingai. Nesgi ir Cicėnas anose Skeveldrose vaizdžiai porina:

"Ačiu Amerikos Lietuvių Tarybos budrumui ir gūviam protui laiku užprotestuota Washingtone, ir padaryta patvarkymas, kad pabaltiečiai neprivalo būt verčiami "repatrijuoti" į Sovietų Sąjungą.

Bet ne visur patvarkymas pasiekė, ne visur jo paisyta, ir daug mūs brolių žuvo NKVD naguose. *Argi neįmanoma tas mirtingųjų, t. y. mirtininkų sąrašas atkurti?"* (pabraukimai visur mano, J.).

"O nenuplaunamoji švedų gėda? *Kas išdavė bolševikams lietuvius, latvius ir estus!?*

O kodėl nepaieškoti pavardžių ir faktų, *kodėl mes savo broliais mokėjome pralaimėjusios Vokietijos reperacijas, tikslian-kodėl grūsta į Belgijos anglies kasyklas.*

O mūs (savanoriškas) *įnašas į Prancūzų Svetimšalių legioną?...*

...Vilniaus krašte nuginkluojant vieną batalioną (Vietinės Rinktinės arba generolo Plechavičiaus Armijos. J.) sušaudyta 13 vyrų (maloniam gerb. Cicėno dėmesiui: pasiteiraukite pas savo kaimyną-Omahoje-Nebraskoje - Juozą Agurkį. Jis, buvęs V. Rinktinės karys, matė savomis akimis mūsų vyrų šaudymą Vilniaus krašte. J.)

Ar žuvusiųjų kraujas neverčia budėti? Karys ar nekarys, šen ar ten žuvo, *bet jei kovoje už šalies ir tautos laisvę, jų atminimas turi būti gyvas.*

Šią, "skeveldrininko" pradėtą mūsų žuvusių ir nevidonų nukankintų brolių ir seserų eilę galima tęsti toli, toli, iki klaikumą sukeliančių tolybių. Visai teisingai: *ju atminimas turi būti gyvas!...*

Knygoje "Partizanai už geležinės uždangos" 9 pls. skaitome:

"Aprašomos vietovės, kovotojų ir kitų žmonių vardai yra užšifruoti saugumo sumetimais. Taip pat atitinkamai pertvarkytos ir datos. Yra paliktas autoriaus specialus raktas vietovėms, vardams bei datoms atšifruoti. Šis raktas *tebus iškeltas viešumon, kada Laisvės Varpas suskambės Lietuvos padangėje*".

O ne, Lietuvos Laisvės Kovotojų pavardės, darbai, žygiai ir visa kita turi išeiti į viešumą jau šiandien. Kas, jei Lietuvos Laisvės Rytas išaus tik po labai ilgo laiko ir šifro raktas surūdys arba kur nors ir kaip nors užsimes? Atitinkamame leidinyje paduodami tikrąsias pavardes partizanų žuvusių ar okupanto nukankintų, jiems niekuo nebepakenksime: raudonasis burliokas su jam parsidavusiais ir tebedirbančiais lietuviai žuvusiųjų palaikų nebesurinks ir jų nebeatgaivins.

Tęsiame klausimų eilę:

Kur vardai ir pavardės nukankintų lietuvių Rainių miškelyje, Pravieniškėse, Panevėžyje, iBržuose, Zarasuose ir kt.?

Kur sąrašai išremtųjų ir nužudytų komunistinės I ir II okupacijų laiku?

Kur vardai ir pavardės priešnacinio pogrindžio kovotojų, kankintų rudojo okupanto Lietuvoje ir Vokietijoje koncentracijos stovyklose?

Kur vardai ir pavardės žuvusių karių, būvusių Savisaugos daliniuose?

Čia pat Amerikoje, beveik ranka pasiekiams, yra buvęs Savisaugos dalinių kunigas-kapelionas, teikęs mūsų sužeistiems ir mirštantiems kariams dvasinį sustiprinimą ir palaiminimą. Jo rankose yra visų buv. Savisaugos dalinių karininkų (o gal ir kareivių) sąrašai. Kodėl, susitarus su tuo kunigu, negalima būtų tais sąrašais pasinaudoti?

O kurgi tūno mūsų išmoningieji teisininkai? Kodėl jie neparuošia kaltinamojo akto lietuvių tautos žudytojų tarnams: Justui Paleckiui, Antanui Sniečkui ir visai gaujai dar ir šiandien Lietuvoje tebeviešpataujančiai? Argi ištremtųjų ir nukankintų brolių kraujas nešaukia atmonijimo?

Mūsų teisininkai, prisiminę turėtas togas, kaip kokioms patyčioms, draskosi vienas kitam akis dėl kadaise buvusios Sacharino bylos.

Lietuvių žurnalistų sąjunga, kažkur tinginiavimo skraiste apsidengusi, visai užmiršo tremtinius ir kankinius kolegas.

Visų gražiausiai veikia lietuvių rašytojų Draugijos Valdyba: prieš kurį laiką mūsų spaudoje juodu ant balto buvo skelbta rašytojams potvarkis: atsiųskite į ten ir ten savo vardus, pavardes, adresus ir sukurtų veikalų pavadinimus. Berods, net nuotraukų prašyta. Svarbu esą ateičiai visa tai išlaikyti. Tiesa, gražus žestas ir veikla rūpintis ir savaisiais. Bet kur yra kankinių, į Sibirą ištremtų ir ten žuvusių lietuvių rašytojų ir poetų sąrašas? Kas jais pasirūpins? Ar dabartinis okupantas, kuris iš Sibiro gražintus kūrėjus šlykščiausiai išniekina (pavyzdys: poetas Antanas Miškinis ir jo išpažintis) ir verčia keliaklūpščianti.

Grįžtant prie pradinio klausimo: kur yra mūsų kariuomenės ir karių istorija? — tenka atsakyti: jos nėra! Yra tik paskiros skeveldros, įtalpintos L. Enciklopedijoje. Toje pat Enciklopedijoje, reikia manyti, bus nors trumpa lietuvių kariuomenės istorija, šešlioliktame tome. (Tas tomas seniai ruošiamas ir skiriamas vien Lietuvai). Jau esančiuose E. tomuose ir būsimame Lietuvos tome Lietuvos kariuomenės istorijos bruožai yra paruošti ats. pulkn. leit. Kazio Ališausko. Tai nepaprasto darbštumo vyras. Taip, sakysime, lietuvių karių — karininkų Ramovė, kurios skyriai yra bene kiekvienoje didesnėje lietuvių kolonijoje, paprašė aną darbštųjį ir savo dalyką puikiai išmanantį istoriką K. Ališauską parašyti Lietuvos kariuomenės ir karių istoriją, pažadėjo jam už tai kad ir kuklų atlyginimą (iš L. Enciklopedijos jis negauna jokio atlyginimo) ir jis parašė tą istoriją. Juk taip galima padaryti. Tik sveikos iniciatyvos ir pastangų iš karininkų pusės. Bet laikas bėga, bėga, kaip srauniame upelyje vanduo, skalaudamas vienintelio Lietuvos kariuomenės istoriko pulkn. K. Ališausko sveikatą. Ar jis bepajėgs, jeigu karininkų Ramovė jam minėtą pareigą ir pasiūlytų?

Ir eina, eina Lietuvos kankinių karių, ūkininkų, darbininkų, mokslininkų, žurnalistų, teisininkų, dailininkų, rašytojų, poetų, gydytojų, mokytojų eisena. Ilga, ilga, nesibaigianti. O laiko tekmė vis labiau ir labiau užpusto jų pėdas. Viskas dingsta, nyksta, apsikloja užmaršties dulkių sluogsniu. O tie, kurie galėtų ir privalėtų jų atminimą išlaikyti ir palikti lietuvių tautos ateinančioms kartoms, giliai giliai miega letarginiu tinginio miegu... Nežadinkite jų, nes tinginio miegas šiandieną yra virtęs garbingiausia pareiga ir saldžiu pomėgiu! Saldžių sapnų tinginiams!...

Divorsai Amerikoje

JAV viešosios sveikatos tarnybos statistikos skyriaus vedėjas Dr. Hugh Carter sako, esą netiesa, kaip kad yra sakoma, jog kas ketvirta pora Amerikoje baigia divorsu (perskiromis). Iki šiol turimoji 1960 metų statistika rodanti, kad tik viena iš 109 porų baigia perskiromis.

Tiesa, kad 1960 metais būta 390,000 divorsų, beveik 4 kartus daugiau kaip vedybų, tačiau reikią nepamiršti, kad tie divorsai nėra kilę iš naujųjų vedybų, o yra suvesti iš daugiau kaip 85 milijonų vedusiųjų per maždaug 15 metų laikotarpį. Be to, divorsų nedaugėja: nuo 1953 metų divorsų yra mažiau kaip 1%. Tačiau tatai nereiškia, kad tokia padėtis yra normali, nes įskaitant vaikus, vien 1960 metais tų 390,000 divorsų buvo paliesta 1,240,000 asmenų.

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU

Dabar yra laikas tinkamai įrengti savo namą vasarai ir žiemai.

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams materiolų.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY

3039 SO. HALSTED STREET — Tel.: VICTORY 2-1272

STANLEY LITWINAS, Mgr — LIETUVIAI SALESMONAI

Naujienų Antroji Dalis

NR. 690 CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS XIX METAI

J. VLKS.

KAI KAS NAUJO APIE J. BALTRUŠAITĮ

Rusų rašytojo Vl. Lidino prisiminimai

Jurgis Baltrušaitis (1873—1944), poetas mąstytojas, simbolizmo atstovas ir jo kūrėjas, pradėjęs savo kūrybą rusų ir lietuvių kalbomis, o Lietuvos nepriklausomybės metais rašęs vien tik lietuvių kalba, buvo vienas mėgiamų poetų Lietuvoj. Jis ir vienas buvo darbščiųjų, spėjęs išleisti "Ašarų vainikų" du tomus be įvairių kitų jo kūrinių. Čia tenka nepamiršti, kad jis veik visus Lietuvos nepriklausomybės metus buvo įgaliotu ministru užsienyje, beveik išimtinai Sovietų Sąjungoje atstovavęs Lietuvai. Tos atsakingos pareigos savaime trukdė jo kūrybinį darbą poezijos srityje. Bet ir čia jo būta našaus, darbštaus.

Jurgis Baltrušaitis gimė, augo Lietuvoje. Aukštus mokslus ėjo Maskvoje ir ten buvo įsikūręs. Vertėsi išimtinai rašytojos darbu. Be jo originalios kūrybos rusų kalba, jis į rusų kalbą išvertė beveik visų Norvegijos ir Švedijos ano meto žymesnių rašytojų kūrinius.

Vokietijos tremtyje pedagogas Jonas Valaitis išvertė iš rusų kalbos Jurgio Baltrušaičio "Žemės pakopos". Knyga iš spaudos išėjo 1947 m. — 400 metų lietuviškosios knygos sukaktuvėms paminėti.

Jei kas abejoja ar anais (prieš Lietuvos valstybės atstatymą) metais Jurgis Baltrušaitis, rašąs rusų kalba, nebuvo nutolęs nuo savo tėvynės, tai tenka perskaityti iš rusų kalbos jo išverstas Jono Valaičio eilėraštis: — Tėviškė, kad įsitikintų nuoširdumu savo kraštui.

Aš gimiau tolimoj šalyje,
Kur laisvužė šešėlių netur...
Atminimas tik jos manyje
Trėmime teišliko svetur...
Kristalinė pilis. Aš žinau,
Tenais auksu žėrėjo aukštai...
Ir slaptingąją šventę žinau,
Ten aušra težydėjo karštai...
Aš nelaisvėj sunkiojoj girdžiu
Neapsakomai mielus gausmus,
Kurie gaudė tyloj atskardžiu
Ir liuliavo manuosius sapnus...
Nekantos ir darbų užesy,
Kame vergu aš būvio virtau,
Vakarinės žvaigždės mirgesy
Aš tik prarastą šviesą matau...
Tad dėl to taip migloj atsparty
Aš į gimtąjį toli šaukiuos, —
Ir benamis nežemės ilgty
Aš bastaus šiosios žemės keliuos...

Taigi, gyvendamas Maskvoje ir važinėdamas po Rusiją, Jurgis Baltrušaitis jautėsi esąs likimo tremtyje, virtęs būvio vergu ir bastūnu žemės kelyje... Prisiminkime carinės Rusijos despotiją, tada daugtaškiai bus suprantami.

Ir dar, kas įsidėmėtina čia, JAV, pradėjusiems svetima kalba rašyti ir pavergtoje Lietuvoje gyvenantiems dailiosios raštijos kūrėjams:

— Aš nustosiu rašęs lietuviškai, kai tu neberašysi rusiškai, — pasakė jis rusų rašytojui Lidinui, kai šis padarė pastabą dėl rašymo lietuviškai.

Kai pavergtoje Lietuvoje prasidėjo šioks toks atodrėkis, tai ir Jurgio Baltrušaičio kūryba susidomėta. Iki tol maža kas apie jį buvo rašoma.

1962 m. komunizmo skoliniai akademikas K. Korsakas ir rašytojas A. Venclovas kreipėsi į rusų rašytoją Vl. Lidiną, kad šis parašytų savo atsiminimus apie J. Baltrušaitį.

Dabar Pergalės žurnale Nr. 9 tie jo atsiminimai įdėti.

Čia spausdinama didesnė dalis tų atsiminimų.

"Iš visų poetų simbolistų Jurgis Kazimirovičius Baltrušaitis mažiausiai savo išore buvo panašus į simbolistą. Bevinguriuojantis Andrejus Bielas arba skanduojantis pro nosį eilėraščius Balmontas stebėtinai skyrėsi nuo šio kuklaus, tylaus žmogaus, rusvais plaukais ir valstietiškai rausvokais skruostais. Kaip visi tylūs ir užsidarę žmonės, Baltrušaitis atrodė rūstus, bet jis buvo švelnus, geraširdis ir nepaprastai palankus kitiems žmonėms.

Tas metas, kai man teko jį artimai pažinti, buvo mūsų tarybinės literatūros kūrimosi metas. Vakarykščiams ikirevoliucinės literatūros šulams, jų tarpe ir Baltrušaičiui, teko apsispręsti, su kuo ir kur jie eis. Daugelis tų, su kuriais Baltrušaitis ne vieną dešimtmetį žengė koja kojon, atsidūrė anoje pusėje, emigracijoje. Bet Baltrušaitis pasirinko kitą kelią: jis ne tik priėmė didžiąsias permainas, kurias atnešė Spalio revoliucija, bet ir tapo vienu iš jos visuomeninių veikėjų, rašytojų susivienijimo pirmininku; tuo metu ši organizacija buvo vadinama Maskvos rašytojų sąjunga. Baltrušaitis buvo sąžiningas ir rūpestingas pirmininkas: rūpesčių, daugiausia buitinių, susikaupdavo tais laikais gausybė, ir jis, pasiraitojęs rankoves, griebdavosi patiės juodžiausio darbo, rūpindavosi rašytojų gyvenamu plotu, maisto daviniais arba malkomis, kurios tada vaidino ne tik įprasto kuro, bet ir, taip sakant, kūrybinio kuro vaidmenį: daugeliu atžvilgių rašytojų darbas priklausė nuo šilumos jų būste.

Baltrušaičio praeity, kūrybi-

(Nukelta į 4-tą psl.)

Jaunos kanklininkės dar iš nepriklausomybės laikų

Dienų Skeveldros

1.

Vilniaus "Literatūroje ir Mene" jau ilgnesnis metas spausdinama mokytojų ir visuomenininkų pasisakymai **"Pokalbį tęsiame"**. Kas rūpi ir kas sopa? Peržvelkime keletą iš jų. Štai "L. ir Meno" Nr. 41, ir "Dėl ko susimąstė literatūros ir kalbos mokytojai". Čia savo mintis dėsto K. Kuzavinis — Vilniaus valst. pedagoginio instituto vyr. dėst. ir Vilniaus S. Nėries vid. mokyklos mokytojas. Ir taip,

"Aukštosios mokyklos stojamaisiais egzaminais kasmet patikrina tūkstančių mokinių žinias ir dažnai konstatuoja, kad mokinių literatūrinis išprusimas dar labai žemo lygio. Rašiniams trūksta vaizdingumo, emocianalumo, jie būna parašyti labai glaustai, šabloniškai. Sakiniai gana primityvūs (retai pasirodo kiti skyrybos ženklai, išskyrus tašką ir kablelį), žodynas menkas ir skurdus, o pastaruoju metu ir netaisyklingas tarptautinių žodžių vartojimas — tipinis reiškinys. Tokia pat ir šnekamoji mokinių kalba.

Kad vidurinės mokyklos vyresniosiems klasėms reikia reformų, rodo šių metų patirtis. Devintųjų klasių realusis krūvis milžiniškas, mokiniams mažai belieka laiko mokymuisi namie (o be šito nesusidaro ilgalaikiai įgūdžiai!). Pradėjome kalbėti apie mokinio dienos darbo krūvio sumažinimą, o išėjo priešingai. Ką iš naujųjų mokymo programų laimėjo gimtoji kalba ir literatūra? Kalbos pamokos buvo visai panaikintos, literatūros mokytojui buvo atiduota be galo turtinga rusų literatūra, o pamokų skaičius vyresnėse klasėse — tik 3 savaitinės pamokos. Visai suprantama, kodėl mokytojai reikalauja ir vyresnėse klasėse skirti kalbos mokymui bent vieną savaitinę pamoką. Rusijos federacijos mokyklų mokytojai irgi reikalauja vyresnėse klasėse kalbos pamokų (apie tai ne kartą buvo rašyta visasąjunginėje spaudoje). Ką bekalbėti mūsų mokytojams, turintiems per tą patį metų skaičių išmokyti dvi kalbas — lietuvių ir rusų".

2.

"Pokalbį tęsiame", ir "L. ir M." Nr. 43 skaitome J. Tumavičiaus (Telšių Žemaitės v. vidurinės mokyklos direktoriaus) mintis apie tai, "kas priklauso nuo mūsų". Jis kalba apie **"gamybinį moksleivių mokymą"**. Kas tai? Trumpai:

— Nikita, modernizuodamas Stalino baudžiavinį ūkį, ne tik baigusius vidurinį mokslą ir siekiančius aukštojo mokslo privertė 1—2 metus atidirbti lažą kolchoze ar fabrike, bet dar tam lažui paruošti įsakė į šias vidurines mokyklas įvesti vad. gamybines klases, t. y. paruošti moksleivius, kad jie, atėję į kolchozą ar fabriką, iškart būtų našūs darbininkai.

J. Tumavičius kalba, be to, apie anapus įgrisusį "socialistinį" lenktynavimą. Tę kalba jis pats:

"Gamybinių klasių moksleiviai atlieka ne tik savo darbo operacijas. Mūsų mokykloje jau susidarė graži tradicija: per iškilmingą gamybinių klasių išlydėjimą į gamyklą gamybininkai iškviečia būsimuosius gamybininkus į soc-lenktynes. Mūsų mokyklos visos gamybinės klasės dabar lenktyniauja su "Masčio" fabriko komunistinio darbo brigadomis arba brigadomis, kovojančiomis už šį garbingą vardą. Lenktyniavimas metai po metų darosi vis rimtesnis, priverčiąs pasitempti abi puses. Kas ketvirtį, suvedant lenktyniavimo rezultatus, matyti, kiek daug padirbėjo gamybininkai, vykdydami savo planus, keldami kultūrinį lygį, ir — kaip geriau pradėjo mokytis moksleiviai, kokius visuomenei naudingus darbus jie atliko. Šis draugiškas lenktynavimas duo-

(Nukelta į 2 psl.)

DIENŲ SKEVELDROS

(Atkelta iš 1 psl.)

da daug naudos ir mokyklai, ir gamyklai".

Toliau:

"Dabar į abituriento rankas įteikiami du dokumentai, byloją apie jo pasiruošimą gyvenimui: vidurinio mokslo baigimo atestatas ir įgytos specialybės kvalifikacinis pažymėjimas. Atrodo, nieko nebetrūksta šio jaunojo piliečio paruošime: pagrindines mokslo žinias, reikalingas gyvenime, jis įsisavino; įdomaus ir mėgiamo darbo specialybę įsigijo. Tačiau vis dėlto dar kai ko trūksta jaunojo žmogaus paruošime. Kalbantis su abiturientu, baigusiu vidurinę mokyklą, technikos, fizikos, kosmoso, tarptautinės padėties klausimais, atrandi iš tiesų įdomų, apsiskaičiusį pašnekovą. Jis daug žino, supranta, turi teisingą požiūrį. Jau ne tie laikai, kai jaunuolis, baigęs vidurinę mokyklą, bėgtų laidynę pataisyti į dirbtuvę. Bet užtenka pokalbį pasukti į literatūros, į meno pasaulį, ir šis jaunuolis patenka į keblią padėtį. Žinoma, programinę literatūrą jis žino, teisingai ją vertina, charakterizuoja veikėjus, išvardina žymiausių rašytojų kūrinius (aišku, tik lietuvių ir rusų!). Deja, tai ir viskas, ką mes galime iš jo išgirsti. Naujausių literatūros kūrinių jis nėra skaitęs, neseka spaudos. Vienu žodžiu, pasikalbėjimus su vidutiniu jaunuoliu, baigusiu vidurinę mokyklą, paaiškėja, kad jis gana siauro interesų rato, neturi savo požiūrio į literatūros kūrinį, veikėjus, nesugeba atrinkti gerą, aktualų kūrinį, nemoka žavėtis tuo, kuo verta žavėtis.

Mus, mokytojus, jaudina taip pat, kad mūsų jaunimas labai mažai nusimano apie meną. Mokytojai deda daug pastangų mokinių meninio skonio ugdymui. Tačiau visas estetinio moksleivių auklėjimo darbas mokyklose dabar suvedamas į užklasinį darbą, parodų lankymą (kurių rajonuose būna labai retai), klasių susirinkimus. Kaip rodo praktika, mokinių meninis skonis žemas, žiūrėdami paveikslą arba reprodukciją, mokiniai, paprastai, mažai ką apie jį gali pasakyti. Anksčiau X klasėje buvo dėstomas toks dalykas, kaip dailės pažinimas. Dabar jis nebedėstomas. Šis dalykas dabar išimtas iš mokymo plano. Mokinių estetiniam auklėjimui tai tikras meškos patarnavimas. Susirūpinimą kelia ir silpnas mokytojų pasiruošimas. Atvykę iš aukštųjų mokyklų, jauni mokytojai patys dažnai nenusimano mene.

3.

O dabar į... okupuotos Lietuvos kaimą... pro mokytojo "kalį". Rašo Alb. Raudonis (Degučių aštuonmetės mokyklos mokytojas). Ištrauka ilgoka, bet ... turėkime kantrybės paskaityti (kai mūs broliai turi kantrybės anose sąlygose gyventi!!!):

"Jau nuo paauglio metų tėvą ir motiną man atstojo knygos. Mokytis norėjau, bet nebuvo sąlygų. Devyniolikos metų šiaip taip baigiau aštuntą klasę. O po demobilizacijos vėl grįžau į gimtąjį kolūkį. Įsigijau elektromonterio specialybę. Pradėjau dirbti. Dirbau, bet jaučiau, kad galėčiau nuveikti kažką daugiau, padaryti vertingesnio, negu instaliacijos darbai. Trejus metus vakarais, po darbo, per rudens purvą, žiemomis vaikščiojau į miestelį. Kiekvieną vakarą septyni kilometrai į vieną ir kitą pusę.

"...įstojau į universitetą. Gyvenimas pasikeitė tik tiek, kad dabar jau dienomis sėdėjau auditorijoje, o vakarais skubėjau į darbą. Taip vėl trejus metus iš eilės.

Jau trečiame kurse mus visus įtikinėjo: "Būsite tik mokytojais". Aš, kaip ir daugelis, apie mokytojo darbą negalvojau. Buvau elektromonteriu — ir staiga — mokytojas! Bet panikon nepuoliau. Ką gi, — reikia, tai reikia. Kaip buvau nusprendęs, baigęs tris kursus, perėjau į neakivaizdinį. Galėjau ,žinoma, pasilikti Vilniuje, turėjau čia darbą. Apsigalvojęs vis dėlto atvykau į "kaimą tarp ežerų ir netoli esančio miškelio".

Ir štai jau antras mėnuo esu taip vadinamas "kaimo inteligentas". Mokytojo darbas sunkus, bet man jis nebaisus. Aš mėgstu savo studijuojamą specialybę. Savo sielai nereikalauju sostinės peizažo ir jos patogumų.

Na — o kas toliau? Ir draugų laiškai:

"...Ir tu, Brutai!" Lig graudulio šypsojausi, kad štai tu — mokytojas. Nesuprantu, tiek metų plūkęsis naktimis per miškus, išsiugdęs tokią neapykantą mokytojams - amatininkams, sugrįžai į šią Golgotą".

"Netikiu ,kad tu ten suradai dvasinę pusiausvyrą. Neįsivaizduoju, kad vienam, be draugų, būtų gera. Tai laikinas reiškinys. Manau, neužtruks pasirodyti nusiminimas, nerimas ir nepasitenkinimas".

Taip ir panašiai rašo man žmonės, kurie po metų kitų patys išeis į tą patį kelią. Ką jiems atsakyti? Kaip juos padrąsinti? Juk būna valandų, kai pats kartais suabejoji... Daugeliui, kaip ir Andriui, mano padrąsinimai bus nesuprantami. Juk ne vienas jų labai lengvai įgyja tai, už ką aš užmokėjau tokią didelę kainą. Bet aš pigiai nepasiduosiu! **Tai kas, kad aplink** matau tokius vaizdus:

Eini per kaimą; o visų žvilgsniai tave varsto. Žmonės tave tiria, stebi kiekvieną tavo poelgį, žingsnį, vertina ir kažko laukia. Man, visą laiką praleidusiam kaime, tie žvilgsniai ypatingai nemalonūs. Norisi piktai sušukti: "Ir ko spoksote į mane. Aš gi savas!" Bet tyliu. Žodžiais neįrodysi.

Vien šiemet iš mūsų aštuonmetės pabėgo į miestus ir miestelius šeši mokytojai. Jų vietoje — jauni speciliastai. Keletas baigusių institutą. Dirbame, dalijamės nesėkmėmis, kurių kol kas nemaža. Ir vis dažniau atvirame pokalbyje išgirsti:

— kitąmet — kad nersiu iš čia...

Kodėl? Mokytojo darbas juk visur beveik vienodas. Kultūrinių pramogų "badas"? Ne. Apie panašų "badą" mėgsta klykauti tik tie, kurie per visus penkerius studijų metus pripažino tik vienintelę "kultūrinę įstaigą — kavinę. Ką gi, tokių "įstaigų" kaime gal jie ir neranda... Bet kaip puiku būtų, jei jie šito neieškotų, o žiūrėtų į viską blaiviau, giliau!

Beje, jauni specialistai ir ne vienas kaimo inteligentas pirmiausia suklumpa dėl būtinių smulkmenų.

Šiandien šeštadienis. Jauni mokytojai, kurių namai gretimame rajone, išvyko. Aš taip pat kur nors važiuočiau, bet pasižiūriu į savo kostiumą, į dar studentiškus "nusipelniusius" batus ir... Lyja. Dabar rašydamas, važinėju su kėde po kambarėlį. Pro lubas, į lietpalčiu uždengtas kampe knygas, į grindis jt iš kulkosvaidžių pilasi, tarškia sunkūs lašai. Stogą užsidengčiau pats ,bet ūkvedis neduoda šiferio — "išbrinks — ir nebėgs".

Nenoriu, kad kas pas mane ateitų. Niekur neinu ir aš. Klube senas filmas, bet bus šokiai. Susipažinčiau su kolūkio jaunimu. Bet, vėl... batai. Jie šokiams netikę... Dėl tos pat priežasties negaliu bristi puskilometrį pas kolūkio pirmininką ir prie televizoriaus "Žydros ugnelės" aptarti kai ką. Per tris savaites karikatūros komjaunimo "prožektoriuje" spėjo pasenti. Sekmadienį nupiešiau naujas, nes pirmadienį kasime kolūkyje bulves. Bet sėdžiu namuose. Dėl "techninių" kliūčių...

— Ką, tau — gyventi nusibodo? — klausia kolūkiečiai, kai rytą užtinka besitaškantį ežere. Tyliu. Tegu galvoja, kad grūdinuos, nors dar visą spalio mėnesį teks kasdien jame maudytis. Ir vis dėl "techninių" kliūčių. Juk atvykau — "omnia mea, mecum porto". Bet juk tai laikinos, tos "techninės" kliūtys. Žinoma, geriau, kad jų nebūtų, bet ar dėl to aš turiu nukarti rankas ir, žiūrėdamas į rudeniškus laukus, graudžiai dūsauti?

O štai sekmadienis. Penkiomis išeinu į kultūros namus. Tarsimės dėl agitbrigados. Kultūros namuose tik jų direktorė ir keli mokytojai. Iš kolūkio jaunimo tik vienas... Pralaukėme pora valandų. Neatėjo daugiau.

— Ir žodžiu prašiau, ir raštu, o teks skirstytis, — aimanuoja direktorė. Ji naujas žmogus, kaip ir mes.

Einu namo. Atokiai paežerėje aidi girtų keiksmai. Sustoju. Staliaus A. kieme talžosi pora vyriškių. Moterų šūksmai. Netrukus nuo kalvelės atbanguoja aiškus:

— Papiovė! papiovė!

Vaikų klyksmas:

— Mamą papiovė! Mamą!

Kaimas sujudo. Kas skambinti į rajono ligoninę, kas ieškoti milicijos įgaliotinio.

Žinoma, nieko nepapiovė. A. žmona trupučiuką sužeista — nepavojingai, jis pats — daug sunkiau.

Ir ranką prieš tėvus pakėlė sūnus! Nespėjo atlikti bausmę, ir vėl! O juk jo trys jaunesnieji broliai mokosi mūsų mokykloje! Grįžtu to vaizdo sukrėstas, jausdamas kažkokią kaltę, jausdamas, kaip į smegenis plūsta kraujas".

4.

Šiam kartui užteks. Bet perskaitę... pamąstykime apie okupuotą Lietuvą, tėvų žemę...

J. Cicėnas

PIRKITE JAV TAUPYMO BONUS

"NAUJIENAS" SKAITO VISŲ ŠROVIŲ ŽMONĖS: DARBININKAI, BIZNIERIAI, PROFESIONALAI, DVASININKAI, VALSTYBININKAI, MOKSLININKAI. JIE ŽINO, KAD "NAUJIENOS" PADUODA TEISINGIAUSIAS ŽINIAS IR GERIAUSIUS RAŠTUS

CHICAGOS ŠVARIAUSIAS IR MODERNIŠKIAUSIAS DARŽAS
BUČO DARŽAS
WILLOW WEST INN AND PICNIC GROVE
83rd and Willow Springs Road
WILLOW SPRINGS, ILL.

DONALD PETKUS — ANTHONY PETKUS
A. PETKUS & SŪNUS
NAUJA KOPLYČIA
MARQUETTE FUNERAL HOME
2533 West 71st Street
(Maplewood gatvės kampas)
GRovehill 6-2345 — TOwnhall 3-2108
Pilnas laidotuvių aptarnavimas, įskaitant karstą ir pasinaudojimą mūsų gražiom koplyčiom, yra nuo $375.00; $430.00; $595.00; $650.00; $695.00; $750.00; $875.00; $895.00; $945.00; $975.00; $900.00 ir daugiau. Karstą galima pasirinkti koplyčioje.
GRAŽIOS INDIVIDUALINĖS KOPLYČIOS
MAŠINOMS PASTATYTI AIKŠTĖ
Lietuviams teikiam šios rūšies patarnavimus 30 metų.

KLASICIZMO...

(Tęsinys iš 6-to psl.)

dus, išstato naktines sargybas. Angelai yra tarsi užkietėję viengungiai, ne visada ir su Ieva prideramai mandagūs. Dangus sutvarkytas kaip Lordų rūmai, pragaras — kaip anglų Žemieji rūmai (parlamentas). Šetonas mūšyje išranda patranką, kuri, tiesa, labai blogai šaudo.

Miltono amžininkas poetas Draidenas (angl. Dryden) vienok teigė, jog "Nustotojo Rojaus" kūrėjas pranešą visus savo laiko rašytojus, netgi ir senovės, bet 17 a. jo tinkamai neįvertino. Jo šlovė labiausiai iškilo tik dviem ateinančiais amžiais. Dabar Miltonas yra laikomas vienu iš didžiausių Anglijos poetų.

Ir, pagaliau, nors trumpam, persikeliame į šviečiamąjį (18) amžių, dar kitaip vadinamą pseudoklasiniu arba filosofiniu amžiumi.

18 amžiuje visos Europos akys dar tebebuvo nukreiptos į Prancūzus. Bet, palyginti su Rasino ir Moljero laikais, jų dvasia jau žymiai buvo pakitusi.

Daugumas 18 amžiaus idėjų — kilę iš Anglijos; prancūzai jas pasiskolino, sustiprino ir paleido po visą pasaulį.

Įvairūs atradimai sukėlė nepaprastą pasitikėjimą mokslais. Pradėta teigti, jog mokslas — gražiausias žmogaus proto padaras. Tad nusilenkiama prieš proto žmogų; mažiau paisoma jo kilmės, rodumo, gražumo. Vardan proto nustelbiama fantazija, jausmas, intuicija.

Protas ir mokslas — pasidarė vienintelių 18 a. mokytinių autoritetu. Dėl to šita linkmė vadinama racionalizmu (ratio — protas), o kad mokslas ir švietimas turėjo padaryti žmones laimingais, todėl ir visas amžius pavadintas šviečiamuoju.

Racionalistai — absoliutizmo šalininkai. Jie tik siūlė monarchams švelniau elgtis su valdiniais (apšviestasis absoliutizmas). Vienok liaudžiai politinių teisių nepripažįstant. "Liaudis — jaučiai, kuriems reikalingas jungas, varovas ir pašaras" — sakė Volteras (Voltaire).

Iš visų "šviečiamojo amžiaus" idėjų daugiausia buvo kalbama apie minties laisvę ir toleranciją. Bet iš tikrųjų tų šūkių vardu buvo varoma smarki kova su krikščionybe. Tos kovos vadas — buvo prancūzų Volteras, savo plunksna valdęs visą Europą. Jo parašytas draugams "Ecrasez l'infame" ("Sutriuškinkite niekšę" (krikščionybę) buvo patapęs "šviečiamojo amžiaus" šūkiu.

Tas šūkis rado pasisekimo ir tarp Europos imperatorių. Iš Portugalijos, Ispanijos, Austrijos, Prūsų, Lenkijos ir kitur buvo ištremti jėzuitai ir uždaryti jų vienuolynai, o popiežius Klemensas XV — priverstas jų ordiną visai panaikinti.

Volteras, kaip rašytojas, sugebėjo būti beveik viso amžiaus vadu. Jis buvo apsigimęs visų sričių talentu. Jis — ne tik rašytojas: jis publicistas, žurnalistas, pamfletininkas ir pan. Iš jo tragedijų — geriausia yra "Zaira", jaunystės metų kūrinys. Joje, kaip ir kitose Voltero tragedijose, žymu, kaip 18 amžius jau ne tiek žavisi kilniais charakteriais ir psichologine tiesa. Jau einama prie intrigos, nuotykių, kurie tragedijoj vyravo prieš Kornelį. Pats "Zairos" siužetas yra uždavinys su "trimis nežinomaisiais", su "nesusipratimais", iš kurių kyla visos katastrofos. Šioji tragedija, kaip minėta, Voltero parašyta dar jaunystėje, kada jis dar sugebėjo savo įsitikinimus palikti nuošaliai ir objektyviai pažvelgti į jam simpatiškus veikėjus.

Į Vokietiją prancūzų papročius ir literatūrą gabeno Fridrichas Didysis, norėdamas prancūzams prilygti. Rašytojų tarpe iškilo pasakėčių rašytojas Gelertas, kurį žinojo ir mūsų Donelaitis, rašydamas savąsias pasakėčias. Prieš Fridricho norą Vokietiją suprancūzinti sukilo Lesingas. Jis kūrė vokišką literatūrą, bet sutarė su Volteru, skelbdamas toleranciją ir kovodamas su krikščionybe.

Rusijoj prancūzomanija plėtėsi prie Katerinos II, kuri mokėjo didelius pinigus prancūzų enciklopedistams ir stiprino absoliutizmą. Volterizmas įsigalėjo inteligentų tarpe. Literatūroj garsiausi yra odžių ("poeta laureatus") Deržavinas ("Dievo odė") ir didžiausias po Lafonteno pasakėčių rašytojas Krylovas (1768—1844).

Lenkuose ir Lietuvoje literatūra buvo menka. Šviečiamasis amžius daugiausia reiškėsi aristokratų, dvasininkų laisvamanėjimu. Net vyskupas Krasickis rašė satyrą, išjuokdamas vienuolius, kaip tikras "šviečėjas". Panaikintos vienuolių mokyklos (koedukacijos k-jos veikimas). Literatų tarpe paminėtinas Naruševičius su panagyriškomis odėmis tik tam, kad šalia jo atsimintume savąjį Pošką: ironiką, skeptiką, mužiką užjaučiantį, epigramų, odžių rašytoją, o sulaisvamanėjusio kunigo paveikslas — Strazdelis. Tiesa, ir A. Mickevičius buvo pradėjęs pseudoklasikų linkme žengti.

Jei pirmąją 18 a. pusę apskrido Europą Voltero "Escrasez l'infame", tai antrąją kitas prancūzas Ruso (Jean Jacques Rousseau, 1712 — 1778) paskelbė: "Žmogus yra gimęs laisvas!" Tik monarchai prievarta pavergė žmogaus laisvę; tik proto prasimanyta kultūra apkalė žmogų taisyklėmis ir dėsniais, sugadino jo prigimtį. Kad būtum laimingas, turi grįžti į natūralumą, kur visi buvę laisvi. Atgal į gamtą!

Ruso šūkis buvo mesta kovos pirštinė prieš monarchiją, prieš aristokratus, prieš luomų nelygybę, prieš kultūrą ir patį racionalizmą vardan laisvės jausti, manyti, gyventi.

Racionalistai į literatūrą beveik nieko naujo neįnešė. Jie aklai laikėsi Bualio taisyklių, sekė Rasinu, Moljeru. Šitą literatūrą ir vadiname pseudoklasine. Jau prancūzų klasikinėj literatūroj buvo maža širdies, o pseudoklasikoj — ji dar labiau sudilo. Svarbiausias pastarosios literatūros kūrėjas — Volteras.

Dėl tos tad priežasties Ruso ir ėmėsi naujos literatūros srovės, kuri net per kraštus veržėsi jausmais, ir kuri pavadinta sentimentalizmu. Tačiau sentimentalizmas — išeina iš šios apžvalgos rėmų. Nebent, dar trumpai prisimintinas vokiečių klasicizmas ir jo ypatumai, o taip pat — JAV-bių ano meto literatūra.

Vokiečių klasicizmas pasivėlino daugiau kaip 100 metų, palyginti su prancūzais. Iš vienos pusės jis dar buvo neatsikratęs nuo "šviečiamojo amžiaus" palaikų, iš antros — jau prisipynė į jį romantizmo. Net tie patys rašytojai — yra tai "šviečiamojo amžiaus" idėjų, tai jau "audringojo genializmo", tai klasikos, tai jau ir romantikos prisigėrę. Goethę ir Šilerį vieni laiko romantikais, kiti — klasikais. Net tame pačiame kūriny randi visokių elementų (pvz., Fauste").

Nors šiaip ar taip — Goethė su Šileriu ir sudaro vokiečių klasikos viršūnę, nors, kartu su pastaraisiais dviem, dar žengė ir Herderis, o be to, vienu iš didžiųjų klasicizmo ir humanizmo populiarizatoriumi skaitytinas Lesingas (1729—1781), iš Rūgio žodyno pažinęs tris lietuvių dainas ir dvi iš jų įsidėjęs į žodyną recenziją, palankiai pristatydamas jas vokiečiams.

Herderis 7 lietuvių dainas įsidėjo į "Tautų balsus dainose", Herderio įtakoj palankiai apie lietuvių dainas atsiliepė ir Goethė, o "Aš atsisakiau..." įsidėjo į "Žvejės" vaidinimą. Šileris savo paskutinėj nebaigtoj "Demetrijaus" dramoj, lenkų seimo scenoj, išvedė ir lietuvių atstovą — Lietuvos kanclerį Levą Sapiehą. Tarp lenkų tik padarytą su Maskva sutartį laužančių, Levas Sapieha yra vienas simpatingas: tiesus, atviras, geras politikas, žodį laikąs, drąsiai stojąs prieš visą seimą.

Amerikiečių literatūra, dabar viena gyvybingiausių pasaulyje, teprasidėjo XVII a. Naujame žemyne išsiblaškę kolonistai, kovodami su gamta dėl savo egzistencijos, maža turėjo laiko raštijai. Jos pirmieji kūriniai buvo anglų puritonų J. Smitho ir W. Bradfordo istoriniai pasakojimai. Pirmoji išspausdinta knyga — Bay Psalm Book, 1640. Anglijos įtaka vyravo. Knygos ribojosi praktinėmis ir religinėmis temomis. Maždaug iki XVIII a. vidurio kolonijinė ir puritoniška JAV literatūra turėjo griežtai moralistinį atspalvį. Tas kalvinistinis laikotarpis savo viršūnę pasiekė C. Matherio epiškoje kronikoje Magnalia Christi Americana, 1702 ir J. Edwardso (1703—58) pamoksluose. Bet literatūra nuolat pasaulietiškėjo. Šviečiamosios idėjos stelbė kalvinizmą ir angliškasis neoclasicizmas — tapo vyraujančia stilistine mada. Ph. Freneau (1752—1832) asmenyje pasirodė pirmas grynosios lyrikos autorius. B. Franklinas (1706—90) pagarsėjo savo sausa, gudria, sąmojinga proza. Revoliucijos laikmetyje aukšto lygio pasiekė politinė raštija. Joje ypač pasižymėjo Th. Paine'as (1737—1809) ir pirmieji prezidentai. Po revoliucijos atėjo ryškus posūkis iš neoklasicizmo į romantizmą, kurio pirmuoju stambiu atstovu buvo W. Irvingas (1783—1859). Jis pirmas susilaukė pripažinimo Europoje kaip amerikiečių rašytojas. Ten populiarus buvo ir J. F. Cooperis (1789—1851) su savo istoriniais nuotykių romanais vietinėmis temomis.

PASTABA I: Šią apžvalgą rašant naudotasi: J. Ambrazevičiaus, J. Griniaus ir A. Vaičiulaičio Visuotinės literatūros istorija ir Lietuvių Enciklopedijos X, XII ir XXIII-čioju tomais.

PASTABA II: Šis straipsnis — autoriaus studijų Pedagoginiam Lituanistikos Institute vienas iš rašomųjų darbų literatūros III-čiame semestre.

Pasveikink savo draugus per "Naujienas"

LEO'S SINCLAIR SERVICE
STABDŽIAI, SANKABOS (CLUTCH), TRANSMISIJOS — (Standartinės ir Automatinės), TUNE-UP'S IR MOTORŲ REMONTAS
5759 So. WESTERN AVE., kampas 58th St.
Sav. LEONAS FRANCKUS — Tel. PRospect 8-9533

NELAUKITE-
RYTOJ GALI BŪTI PERVĖLU!
Jei norite užsitikrinti nuo ugnies namus, baldus, automobilius, ar šiaip ką apdrausti, reikalaukite agento, arba brokerio, kad jis parūpintų jums polisą per mūsų kompaniją. Nelaimei ištikus, neturėsite jokių nemalonumų.
"Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters"
O'MALLEY & McKAY, Inc.
222 WEST ADAMS STREET — KAMBARYS 1043
Telefonas: CEntral 6-5206
Generaliniai Agentai šių Kompanijų:
COLUMBIA INSURANCE COMPANY
PEARL ASSURANCE COMPANY
LUMBERMEN'S INSURANCE COMPANY
MASSACHUSETTS FIRE & MARINE INSURANCE CO.
MICHIGAN FIRE & MARINE INSURANCE COMPANY
AMERICAN AUTOMOBILE INSURANCE CO.
MASSACHUSETTS BONDING & INSURANCE CO.

PR. ALŠĖNAS

Klasicizmo raidos apžvalga literatūroje

Klasicizmas bendra prasme — tai klasikinių — graikų ir romėnų — tradicijų tęsinys. Ypatinga prasme klasicizmas yra pavadinimas tos literatūrinės ir meninės krypties ir tos poetikos bei retorikos, kurios pavyzdžiu ima klasikinį meną ir literatūrą, pasiduodamos graikų ir romėnų modelių pagrindiniams pamėgdžiojimo dėsniams. Klasicizmas aukščiau už viską vertina formą, buvimo esmę: žmogaus kūną, jo žodį, jo būdą, pokalbį, mostą, laikyseną; buvimo ir gyvenimo formas, etc.

Dar pridurtina, jog klasicizmo vardas yra lotyniškas. Romėnams classicus pirmiausia reiškė piliečių luomus, paskui classicus vardu vadino pilietį, mokantį pirmos rūšies mokesčius, o priešingybė buvo proletarius. Pagaliau classicus imta vartoti netiesiogine prasme: pirmos rūšies, geriausias, paveikslingas. Kiekviena tauta savo geriausius rašytojus vadina klasikais. Bet 17 a. geriausiu menu ir meno mastu buvo laikomas graikų ir romėnų menas. Dėl antikinio meno sekimo ir dėl to, kad 17 a. rašytojus prancūzai laiko paveikslingais, mes juos vadiname klasikais, o visą amžių — klasicizmu.

Pirmu kartu graikais ir romėnais galingai susidomėta renesanso metu. Bet renesansininkai daugiau sekė antikinę gyvenimo ir mokslo, ne literatūros, dvasią.

Įsigilinę į antikinius rašytojus, prancūzai pamatė, kad graikų ir romėnų literatūros nenustojo reikšmės per tūkstančius metų dėl to, kad jos vaizdavo žmogų su nesikeičiančia prigimtimi. Todėl ir jie ryžosi savo kūriniuose studijuoti ne gamtą, ne atskirus asmenis, bet žmogų apskritai. Jie nevaizdavo nei labai jaunų, nei labai senų, nei išsigimėlių, nes tokie negali būti visuotiniai. Į subrendusį, su išplėtotomis galiomis, kuo nors tipingą, žmogų nukreiptos jų akys.

Rodydami žmogų su jo ydomis ir dorybėmis, prancūzų klasikai stengėsi būti objektyvūs, nereiškė savo nuomonės. Veikėjai nebuvo nei autorių simpatijomis, nei antipatijomis, nebuvo jų troškimų ir idealų kopijomis (kas buvo taip ryšku romantikų kūryboj). Palinkę į objektyvumą, klasikai labiausiai mėgo tradicijos ir komedijos žanrus.

Klasikai mėgo, kad būtų aišku, tvarkinga, logiška. Prancūzai juo labiau. Dėl to jie nedavė valios vaizduotei ir jausmui. Viskas palenkta proto kontrolei. Kūrinys nudažomas sausumu. Tačiau jį atperka nuostabi kompozicija, nuoseklūs, gilūs charakteriai ir harmoninga, elegantiška kalba.

Prancūzų klasikai kūrėjai, išaugę ir gyvendami krikščioniškoj kultūroj, o daugelis būdami katalikai — krikščioniška dvasia šiek tiek nudažė ir savo kūrybą. Tragedijų herojus vaizdavo švelnesnius už graikiškus, o kartais paėmė siužetus net iš kankinių gyvenimo ar Švento Rašto.

Bendrai kalbant, prancūzų literatūra yra viena pačių didžiausių literatūrų pasaulyje, kai kuriais laikotarpiais — stipriai veikusi Europos literatūrinį gyvenimą ir tuo būdu įgijusi pasaulinės reikšmės. Per 10 amžių iškilusių jos rašytojų bei jų kūrinių įvairybę — galima būtų suskirstyti į kelias pagrindines epochas ir smulkesnius periodus.

Vienok šiuo kartu — mus domina klasicizmo apžvalga apskritai, o tuo pačiu — ir prancūziškasis klasicizmas.

Prancūzijoj klasikinei literatūrai formuotis daug padėjo visuomeninės bei politinės sąlygos. Aristokratų tarpe buvo išplitę vadinamieji salonai. Salonų mada taip toli nuėjo, kad paprastų kasdieninių daiktų pradėta nebevadinti tikraisiais vardais. Veidrodį vadino gracijos patarėju, kojas — mielais kankiniais, veidus — kuklumo sostais, žvakę — saulės papildymu ir t. t. Pagaliau tą salonų darkymąsi iškoneveikė Moljeras (Moliere) savo "Juokingose pamaivose". Tačiau ir jis pats, ir kiti klasikai turėjo skaitytis su mada, dailindami, suabstraktindami kalbą.

Iš salonų mados atsirado ir Prancūzų akademija. Oficialia įstaiga ją padarė 1635 m. kardinolas Rišelje, pavesdamas jai tvarkyti kalbą, leisti žodyną, nurodyti kuris žodis tinka, kuris ne.

Pirmas klasikinės literatūros periodas prasidėjo su Kornelio (Pierre Corneille) "Sidu" (Cid — viešpats). Tai įvyko 1636 m. Prancūzų klasikinės tragedijos tėvu ir laikomas minėtas Petras Kornelis.

Kornelis savo tragedijoms siužetus ėmė didingus, kuriuose galėtų pasireikšti didingos asmenybės. Tam medžiagos jis rasdavo legendose ir istorijoj.

"Sido" (Cid) tragedijai medžiagą Kornelis paėmė iš ispano de Kastro pjesės ir ją savotiškai sutvarkė tragedijai.

Tragedijos kompozicijoj — garbė ir meilė — du skaidrūs šaltiniai, kurie srovena intrygoje, kelia konfliktus ir vienas su kitu taip meniškai susilieja, jog negalima, atrodo, pasakyti, kas čia svarbiausia: garbė ar meilė. Rašytojo stilius — iškalbingas, retoriškas.

Korneliui senstant ir gęstant jo talentui, klasikinės tragedijos skliautuose sužibo nauja žvaigždė, kuri vis labiau ėmė nustelbti "Sido" kūrėjo garbę. Tai jautrus grožiui, temperamentingas, gyvo proto, religingas Jonas Rasinas (Jean Rocine, Žan Rasin).

Milžiniško pasisekimo, kaip kadaise "Sidas", 1667 m. susilaukė Rasino "Andromakos" tragedija. Nuo tada rašytojas per 10 metų davė teatrui kasmet po kūrinį.

Į poeto karjerą žengti Rasinas pradėjo odėmis, bet garbę nusipelnė tragedijomis. Jose jis atgaivino graikų poetų pasaulį, ypač Euripido ("Andromaka", "Ifigenija", "Fedra"). Rasino teatras — moteriškas. Tai rodo ir jo kūrinių vardai. Net gi vyrai jo tragedijose — atrodo kiek moteriški.

Rasino tragedijų stilius — puošnus. Jo kalba — tiksliai ir lanksčiai išreiškia jausmus, pagauna veikėjų dvasią ir situacijas.

Prancūzų ir apskritai naujosios komedijos kūrėjas laikytinas Žan Batist Poklen (Jean-Baptiste Poquelin), vėliau pasivadinęs Moljeru (Moliere) 1622—1673.

Iš savo negausingų kūrybos metų Moljeras paliko apie 30 originalių veikalų: intrigos farsų, komedijų-baletų, kurių reikėjo karaliaus rūmams, tragikomedijų.

Pačiam kelerių metų kūrybos klestėjime pro papročių paveikslus galingai prasimuša puikus menas žmones charakterizuoti. Garsiausios Moljero charakterių komedijos yra: "Tartiufas" (1664), "Don Žuanas" (Don Juan, 1665), "Mizantropas" (1666), "Šykštuolis" (Avare, 1668), po kurių jau nieko didesnio nesukūrė.

Tokius jau įtikinančius tipus Moljeras savo komedijose pavaizdavo, kad ir šiandien veidmainį pavadinam iš Moljero skolintu vardu — tartiufu, pasileidėlį — donžuanu, žmonių nekentėją — mizantropu, šykštuolį — harpagonu.

Didžiuosiuose Moljero veikaluose — net nežinia ko daugiau: komizmo ar tragizmo; juokas tenai susilieja su ašaromis ir taip atskleidžiamos skaudžios gyvenimo žaizdos.

Klasicizmo poetikoj svarbiausių asmenimi laikytinas Mikalojus Bualio (Nicolas Boileau, 1636—1711). Reikšmingiausias jo veikalas, turėjęs didelės įtakos vėlesnei prancūzų literatūrai, yra eilėmis parašytas "Poezijos mokslas" (L'Art poetique).

Poetiką rašė jau pasirodžius didesniems prancūzų klasikinės literatūros kūriniams (1674), dėl to Bualio galėjo paliesti viską, ką jis gero matė savo draugų (Rasino, Moljero) ir amžininkų veikaluose. Naudojosi jis ir Aristotelio "Poetika", ypač Horacijaus "De arte poetica". Bualio "Poetikos mokslė" suima ne tik savo poetines pažiūras, bet išreiškia beveik visas ištiso prancūzų klasikinio amžiaus teorijas.

Bualio nemėgo įmantrumo, nenatūralumo, todėl jis patarė sekti gamtą. Tai reiškia — sekti ne paveikslus, peizažus, bet žmogaus prigimtį, ypač žmogaus charakterį, jo sielą. Jis teigė: "Nieko nėra gražu, tik tai, kas tikra, nes tikrumas — vienas tėra malonus".

Bualio poetikos dėsniais literatūra gyveno visą 18 amžių. Kai kurie tų dėsnių — nėra nustoję reikšmės nei šiandien.

Žvilgterėjus į 17 amžiaus Angliją, pasakytina, jog tuo metu, kai prancūzų klasikai kūrė tvirtai absoliutizmo valdomoj aristokratiškoj valstybėj, Miltonas, po Šekspyro didžiausias anglų poetas, gyveno neramiu savo krašto laikotarpiu. Jo ir kūryba nutolusi nuo klasikinės.

Karalius Karolis I, padedamas aukštų dvasininkų ir aristokratų, nenorėjo skaitytis su buržuazija ir liaudimi. Šie gi — nemanė didikams ir valdovui pasiduoti. Miltonas kaip tik priklausė tai pamaldžiai buržuazijos srovei, puritonams, dideliems karaliaus priešams, kurie reikalavo respublikos ir, gavę valdžią, Karoliui I nukirto galvą.

Kaip religinė sekta puritonai yra kalvinizmo atskala, vejanti iš gyvenimo visokį džiaugsmą, teatrą. Kai jie paėmė valdžią, artistai iš Anglijos turėjo kraustytis į Europos žemyną. Vienintelė puritono knyga — šv. Raštas. Poezija, Miltono žodžiais tariant, "turi prakilniais ir įtikinančiais himnais garbinti Dievo sostą ir Dievo didybę, šventųjų ir kankinių darbus". Dėl tokio griežtumo poezija puritonų valdymo laikotarpiu buvo skurdi. Jei ne Miltonas, tai ši rūsti kalvinizmo sekta menui nebūtų palikusi nieko patvaresnio.

Jonas Miltonas — buvo renesanso žmogus. Pirmieji žymūs jo kūriniai parašyti itališkai "L'Allegro" (Linksmasis) ir "Il Penseroso" "Susimąstęs").

Šiose nedidelėse poemėlėse dar dvelkia Šekspyro laikų dvasia, Vergilijus, Teokritas su senovės mitologiniu Bachu, Venera, nimfomis.

1660 m. puritonai buvo nuversti nuo valdžios sosto, ir ne vienam jų galva nuriedėjo nuo sprando. Miltonas atsidūrė kalėjime, bet netrukus buvo paleistas. O jis tada — jau buvo nelaimingas — aklas. Tuomet pasitraukė iš audringo gyvenimo ir atsidėjo kūrybai. Pasinėrė į pirmąsias pasaulio dienas. Nei aklumas, nei kaulų gėla senatvėje nesutrukdė jo kūrybos. Jis diktavo savo dukterims ar šiaip žmonėms "Nustotąjį Rojų", didžiausią anglų poemą (1667), jau tikrą puritono knygą, kurioj gieda apie Dievą, angelus, piktąsias dvasias, nepraleidžia progos nepamokęs nimfų, faunų, Pano vardai primena jį buvus senaisiais graikais susidomėjusį. Parašė dar "Atgautąjį Rojų", bet jam toli gražu ligi "Nustotojo Rojaus". Pastarajam Miltoną įkvėpė didinga žmonių giminės nusikaltimo tema. Jis ėmė dėmesin Senojo Testamento pasakojimus apie pasaulio sukūrimą, piktųjų angelų maištą, Adomo ir Ievos leidimą, Ievos gundymą ir pirmųjų tėvų išvarymą iš rojaus. Pasirinkdamas atvaizduoti pasaulį anapus gamtos ribų, Miltonas panašus į Dantę. Tačiau abu poetai nevienodai tą pasaulį pergyvena.

Miltonui prikišama, kad jo antgamtiniam pasaulyje perdaug grubaus antropomorfizmo (sužmoginimo). Visi tie angelai, dvasios, net pats Dievas yra tik perrengti žmonės. Dievas primena puritonų pamokslininką ir teisėją. Jis mėgsta para-

(Tęsinys 7-tam psl.)

DIDŽIOJOJI BALTVIEŽOS GIRIA

Ten dar tebestovi Jogailos ąžuolas

Chicagos lenkų dienraštis "Dziennik Chicagoski" antrašte "A Dąb Jagielly Szumi w Puszczy Bialowieskiej" aprašo, kaip šiandien atrodo ta buvusioji Didžiosios Lietuvos kunigaikštijos didžiagirė. Žinoma, Chicagos lenkų davatkos Lietuvos vardą bijo ir paminėti. Jiems visa tai buvusi "Polšča".

Nuo Hajnovkos iki pat Baltviežos abiem plento pusėmis kaip mūras stovi senoviškoji giria. Nesišakoja ten jokie šalikeliai, nėra jokios žmogaus sodybos, išskiriant Baltviežą — apgyventą vietą, su aukščiau iškilusia bažnyčia ir cerkve. Milžiniškame parke, kur tebėra per karą sudegintų Rusijos carų medžioklės rūmų liekanos, dabar yra mokslinė ir turistinė užeiga.

Nuo užeigos iki vartų, už kurių prasideda iš Baltviežos didžiagirės išskirtas Baltviežos liaudies parkas, yra tik koks kilometras. Už vartų jau prasideda visiškai kitas pasaulis — užburtas kraštas, kur Didžiagirė (Puščia) žmogaus valios dėka — pradeda atgauti savo pirmykštį prieš šimtus metų turėtą charakterį.

Pirmą kartą Baltviežą randame paminėtą garsaus istoriko Jono Dlugošiaus (1415—1480) "Lenkijos istorijoje" ryšium su pasiruošimu Žalgirio mūšiui su kryžiuočiais. 1409 metų rudenį čia, Baltviežos didžiagirioj, susitiko Jogaila su Vytautu, kur išdirbo su visomis smulkmenomis 1410 metų karo žygio planą.

Karui vesti, reikia turėti kariuomenei maisto, dėl to tad Baltviežos didžiagirioje tada prasidėjo didžiosios medžioklės. Sumedžioti taurai, briedžiai, stumbrai, elniai ir vėprai (laukinės kiaulės) buvo išmėsinėjami, išrūkomi, džiovinami arba sutaisomi su druska, pakuojami į statines ir Narvo, Bugo ir kt. upėmis plukdomi į Polocką.

Ir vėliau Baltviežoje kartkartėmis vykdavo didžiulės medžioklės. Kazimiero Jogailaičio karaliavimo metais buvo medžiojama prekybos tikslais ir žvėriena siunčiama į užsienius.

Medžioti čia atvykdavo ir karalius Steponas Batoras, kurio vardu yra pavadinta viena Baltviežos aukštuma. Augusto III medžioklėms įamžinti Baltviežoje yra pastatytas akmeninis obeliskas, kur tebėra išrėstos medžiotojų pavardės ir sumedžiotų žvėrių skaičiai.

1889 metais didžiagirė atiteko Rusijos carų nuosavybei, kurie čia pasistatė gremėzdišką palocių ir dažnai atvykdavo medžioti.

Šio šimtmečio pradžioje Baltviežos giriose priskaityta 684 stumbrai, apie 450 briedžių, 2,600 elnių, 740 patinų (danielių), 5,000 šernų, 1,800 laukinių kiaulių ir t. t. Per I Pasaulinį karą vokiečiai buvo visus žvėris išnaikinę ir, be to, išgabeno daugiau kaip 5 milijonus metrų geriausios miško medžiagos.

Po I Pasaulinio karo, Baltvieža atiteko Lenkijai, kuri 1921 metais ryžosi įsteigti Liaudies parką (Park Narodowy), apsaugojant augalus ir žvėris, bet tik dar po 8 metų buvo atgabentas pirmasis stumbras (zubras), kurių iki II Pasaulinio karo buvo jau kiek prisiveisę. Be to, 1936 metais buvo įsteigtas laukinių arkliukų (tarpanų) rezervatas, bet per II Pas. karą stumbrų ir tarpanų beliko vos po keliolika. Net 1957 metais visoje Baltviežoje bepriskaityta 38 briedžiai, 200 šernų ir 300 laukinių kiaulių, o apie stumbrus, elnius nė nebepaminėta.

Rezervatas yra išskirtas iš bendros Baltviežos administracijos ir jame rūpestingai globojami visi tenai augą medžiai ir gyveną žvėrys. Medžiai čia auga, pasensta ir virsta žemėn kaip žiloje senovėje; jų vietoje auga, į saulę stiepiasi kiti medžiai: ąžuolai, uosiai, eglės, liepos, klevai, pušys, vinkšnos ir t. t.

Vienoje aikštėje tebeauga du "praistoriniai" milžiniški ąžuolai senuoliai. Vienas vadinamas "drevinis", tai yra senovėje turėjęs drėvę, kurioje laukinės bitės turėjo įsirengusios savo avilį. Kitas yra vadinamas "Jogailos ąžuolas", po kuriuo esą "didysis lenkų karalius" ilsėjosi būdamas Baltviežos giriose. Ąžuolas viduje yra gerokai iškiuręs ir jo gyvybė palaikoma tas tuštumas išvalant ir pripildant cemento.

Baltviežos giriose esama daugybė bevardžių kapų, kuriuose hitlerininkai pakasdavo savo nužudytus žmones. Aptvertoje aikštėje buvusios pastatytos kartuvės, kuriose specialiai išdresiruotų šunų įbauginti kaliniai lenkai ir baltgudžiai patys pasikardavę . . . J. Pr.

Kadaise beždžionės vartojusios ginklą

Amsterdamo universiteto, Olandijoje, mokslininkas Dr. Adrian Kortland Washingtono zoologijos kongrese tvirtino, kad šimpanzės ir gorilos kadaise buvusios daug "žmoniškesnės" negu dabar. Žodžiu, senovėje jos kovose su kitais žvėrimis mokėdavusios ginklą vartoti. Vienas pagrindinis ginklas buvęs kuolas (baslys, brūklys, pagalys). Be to, beždžionės sėkmingai vartodavusios sviedinius, mėtydamos į priešą akmenis ir pagalius, o iš medžių viršūnių leisdamos priešams ant galvų nulaužytas medžių šakas.

Šiandien beždžionės kovose ginklų nebevartoja ir Dr. Adrian turi įtikinamą teoriją, dėlko nebevartoja, arba dėlko tokia "nužmoginimo" (dehumanizacijos) tendencija prasidėjo. Beždžionė nepasiekusi žmogaus civilizacijos aukštybių tik dėl to, kad ji neišmoko durti . . .

Kaip žmogus, taip ir beždžionė, sako Dr. Kortland, prieš daugelį milijonų metų išlipo iš medžių ir pradėjo rėplioti žeme. Apsigyvenę Afrikos gamtoje, kur girios kaitaliojasi su ganyklų plotais, šimpanzės ir gorilos išmoko atvirame lauke prieš tūlus žvėris, pvz., leopardus, vartoti rankinius įrankius. Jos pagaliau išmoko ir žmogiškųjų plėšikavimo savybių bei įrankių vartojimo meno, kaip antai pagaliu užsimojimo ir svaidymo. Tai buvo paranku ir patogu atvirame lauke su pagaliais priešą pulti ir pagaliais bei akmenimis svaidant vytis, kas visiškai neįmanoma džiunglių girių tankumynuose, kur užsimojus tvoti ar sviesti pačiam ranka įsipainioja į vijoklius arba tankios želmenijos šakose.

Bet viena beždžioniškos kilmės dvikojų veislė, be pagalių smogimo ir akmenimis svaidymo išmoko dar dūrimo "meno" ir įsigijo ietį. Tai buvo didis išradimas, lygus šių dienų branduolinei bombai. Prieš jį joks kitas gyvas padaras nebegalėjo atsilaikyti ir visi žvėrys ir beždžionės nubėgo į girias, kur ir pasiliko, atvirus žemės plotus palikdami beždžionžmogiui. Dėl jau minėtų priežasčių negalėdamos tropikų giriose pagalių ir akmenų praktikuoti, beždžionės tą karo "meną" pagaliau visiškai pamiršo, kitaip sakant, evolincijoje padarė regresą arba atgaleigą.

Afrikos beždžionės turi smegeninę visiškai tokią pat, kokią turėjo priešistorinis beždžionžmogis, išsivystęs šiandien iki raketų ir atominių bombų civilizacijos.

Šimpanzės ir gorilos šiandien kartais išmoksta pagaliu tvoti ir akmeniu mesti, bet tik būdamos zoologijos soduose ir pasižiūrėjusios, kaip žmonės tai daro. J. Pr.

AUKOKITE PATYS
IR PARAGINKITE KITUS
AUKOTI NAUJIENŲ MAŠINŲ
FONDUI

GRAMERCY SHIPPING COMPANY

ĮSTEIGTA 1947 — TURINT MASKVOS USSR VNEŠPOSYLTORG LEIDIMĄ — TURINTI DEPARTMENT OF BANKING AND INSURANCE (USA) LEIDIMĄ IR DRAUDIMĄ.

BE MUITO DOVANOS Į USSR: Siuvamos mašinos, automobiliai, dviračiai, šaldytuvai, skalbimo mašinos ir daug kitų.

MŪSŲ SKANIŲ IR AUKŠTOS KOKYBĖS MAISTO PRODUKTŲ SIUNTINIAI

SIUNTINYS "R" įkainotas $36,75
1 svaras degintos kavos,
1 svaras Cacao, 1 sv. šokolado, 2 sv. virimui alyvos, 2 sv. cukraus, 2 sv. ryžių, 1 sv. sūrio, 2 sv. rūkytų lašinukų, 2 sv. rūkyto kumpio, 2 sv. džiovintų vaisių.

AUKŠTOS KOKYBĖS MEDŽIAGOS
Reikalaukite mūsų sąrašų.

GRAMERCY - N. Y.
118 EAST 28th STREET # 906
NEW YORK 16, N. Y.

PINIGAI Į USSR

Pilnai garantuotas pristatymas per dvi savaites. Pilnai išmokama. Gavėjo pasirašyti kvitai.

Kursas: 9 rubliai už $10.
Už patarnavimą mokestis iki
$35.00 — $3.50.
Virš $35.00 — 10%.

GRAMERCY - N. J.
744 BROAD STREET, # 925
NEWARK, NEW JERSEY

Pinigų ir siuntinių persiuntimas į Vakarų ir Rytų Vokietijas, Rumuniją, Lenkiją, Vengriją, Čekoslovakiją ir t. t.

New York telephone MU 9-0598

Atidarytas darbo dienomis 9—5:30, šeštad. 10—1, sekmad. uždaryta.

DABAR LAIKAS SIŲSTI SIUNTINIUS ŠVENTĖMS
JŪSŲ GIMINĖMS IR DRAUGAMS LIETUVOJE

COSMOS PARCELS EXPRESS
CORP.

Mes pranešame savo seniems klijentams, o taip pat naujiesiems, kuriems mes patarnaujame, kad mūsų firma tęsia siuntinių persiuntimą į Sovietų Sąjungą.

Mes esame įgalioti V. O. VNEŠPOSYLTORG priimti siuntinių siuntimą ir mes garantuojame, kad siuntiniai bus pristatyti ir labai skubiai.

Visi mūsų skyriai turi didelį pasirinkimą siuntiniams reikmenų (audinių, odų ir t. t.) labai prieinamomis kainomis.

Visi mūsų skyriai suminėti žemiau kuo geriausiai jums patarnaus pagal kiekvieno individualius pageidavimus.

- NEW YORK 3, N. Y. — 39 - 2nd Avenue ... AL 4-5456
- NEW YORK 11, N. Y. — 135 W. 14th Street ... CH 3-2583
- BROOKLYN 11, N. Y. — 370 Union Avenue ... EV 4-4952
- BROOKLYN 7, N. Y. — 600 Sutter Avenue ... DI 5-6808
- ATHOL, Mass. — 61 Mt. Pleasant Street ... CH 9-6245
- BOSTON 18, Mass. — 271 Shawmut Avenue ... LI 2-1767
- SOUTH BOSTON, Mass. — 359 West Broadway ... Tel. 268-0068
- BUFALLO 6, N. Y. — 332 Fillmore Avenue ... TL 6-2674
- CHICAGO 22, Ill. — 2222 W. Chicago Avenue ... BR 8-6966
- CHICAGO 8, Ill. — 3212 So. Halsted Street ... WA 5-2737
- CLEVELAND 13, Ohio — 904 Literary Road ... TO 1-1068
- Detroit, Mich. — 7300 Michigan Avenue ... VI 1-5355
- GRAND RAPIDS, Mich. — 606 Bridge St., N. W. ... GL 8-2256
- HAMTRAMCK, Mich. — 11333 Jos. Campau ... GL 7-1575
- HARTFORD 14, Conn. — 200 Franklin Ave. Tel. 233-8030, 246-0215
- IRVINGTON 11, N. J. — 762 Springfield Ave. ... ES 2-4685
- YOUNGSTOWN 3, Ohio — 21 Fifth Avenue ... RI 3-0440
- LOS ANGELES 22, Calif. — 960 So. Atlantic Blvd. ... AN 1-2994
- LAKEWOOD, N. J. — 126 - 4th Street ... FO 3-8569
- NEWARK 3, N. J. 428 Springfield Avenue ... BI 3-1797
- NEW HAVEN, Conn. — 509 Congress Avenue ... LO 2-1446
- PATERSON 1, N. J. — 99 Main Street ... MU 4-4619
- PASSAIC, N. J. — 176 Market Street ... GR 2-6387
- PHILADELPHIA 23, Pa. — 525 W. Girard Ave. ... PO 5-5892
- PITTSBURGH 3, Pa. — 1015 E. Carson Street ... HU 1-2750
- SAN FRANCISCO, Calif. — 2076 Sutter Street ... FI 6-1571
- WATERBURY, Conn. — 6 John Street ... PL 6-6766
- WORCESTER, Mass. — 174 Millbury Street ... SW 8-2868
- YONKERS, N. Y. — 555 Nepperhan Ave. ... GR 6-2681

KAI KAS NAUJO...

(Tęsinys iš 1-mo pusl.)

nėje jo biografijoje, jau buvo dvi eilėraščių knygos — "Žemės laiptai" ir "Kalnų takas", kurias išleido savo metu ypač garsėjusi leidykla "Skorpion" ("Skorpionas"). Tenka prisiminti vieną būdingą poetų simbolistų bruožą: beveik visi jie buvo lingvistai, ir, be to, labai geri lingvistai, palikę kaip vertėjai gilius pėdsakus mūsų kultūros istorijoje. Labai geras lingvistas buvo ir Baltrušaitis. Jeigu prisiminsime knygas, kurias leido leidykla "Šipovnik" ("Erškėtis"), tai ir Knuto Hamsuno, ir Gabrieliaus A'Anuncijo raštai, ir "šiaurės rinkinių" serija išėjo, labai glaudžiai bendradarbiaujant Baltrušaičiui. O mano kartai Hamsuno "Viktorija", kurią pirmą kartą į rusų kalbą išvertė Baltrušaitis, nepaprastai subtiliai ir poetiškai jausdamas dvi skirtingas kalbas, buvo vienas žymiausių įvykių. Bet Baltrušaitis išvertė dar ir to paties Hamsuno "Pasakiškoje šalyje", ir nemaža O. Hansono, S. Kirkegoro arba J. Sederbergo novelių: jis mokėjo norvegų ir švedų kalbas, jis taip pat puikiai mokėjo ir subtiliai jautė rusų kalbą, nors Baltrušaitis buvo lietuvių poetas. Nėra reikalo sumažinti didelio poeto nacionalinio savitumo vien dėl to, kad kai kurias savo knygas jis parašė ne gimtąja kalba; priešingai, tenka pasidžiaugti, kad ir kita kalba paklusо jo poezijai.

Prisimindamas ano meto Maskvos peizažą, aš matau tvirtai į jį įsirėžusią Jurgio Baltrušaičio figūrą. Aukštoje lakuotoje vežiko puskarietėje, truputį pakumpęs, su portfeliu po pažastimi, Baltrušaitis važiuodavo Maskvos gatvėmis namo, į vieną skersgatvių prie Pokrovo vartų. Jo bute buvo šviesu ir erdvu; šeimininkas nekalbus, bet svetingas, jeigu jau prabyla savo dusloku balsu, tai visados įdomiai, saviškai: jo pastebėjimai aštrūs, išsimokslinimas nuostabus, pažintis su daugelio šalių literatūra didžiulė. Jo artimiausias bičiulis, taip pat vertėjas, "Skorpiono" leidyklos įkūrėjas Sergejus Poliakovas, su kuriuo Baltrušaitis turėdavo daugybę bendrų reikalų, kartą pasakė man:

— Su Jurgiu visados kyli aukštyn, ir niekada su juo nepavargsi. Be to, jis nepakeičiamas poilsio valandėlėmis.

O tų poilsio valandėlių jų abiejų kelyje buvo daug, ir nuoširdusis Baltrušaitis neužmiršdavo savo bičiulio ir tada, kai pastarajam dėl įvairių priežasčių teko gyventi sunkiai: jis neteko šeimos, leidykla "Skorpionas" jau seniai buvo nuėjusi į praeitį. Ši Baltrušaičio draugystės ištikimybė buvo giliai jaudinanti, bet visa, ką galima buvo padaryti Poliakovo labui, jis darė, kiek tai leido galimybės, nežymiai, tarsi tarp kitko: tai irgi buvo būdingas Baltrušaičio bruožas. Tais metais, kai tekdavo padėti daugeliui rašytojų, jis visados kažkaip užtušuodavo savo, kaip rašytojų susiviniejimo pirmininko, vaidmenį; jis nenorėjo, kad didelės pagalbos literatūros žmonėms reikalai būtų kažkaip susieti su jo pastangomis: šiuo atžvilgiu Baltrušaitis buvo ne tik kuklus, bet galima sakyti — tiesiog drovus.

Baltrušaitis, iš pradžių valdybos narys, o paskui jos pirmininkas, ateidavo tikslus ir susikaupęs, kalbėdavo nedaug, neleisdavo daug kalbėti ir kitiems, bet jo portfelis būdavo išsipūtęs nuo popierių ir raštelių: Baltrušaitis apsiimdavo sutvarkyti daugybę reikalų ir, tur būt, jis viską, ką būdavo pasiryžęs padaryti, kruopččiausiai įvykdydavo.

Neseniai vaikščiodamas po dailės galerijos sales Kaune, kur eksponuojami Čiurlionio paveikslai, aš pagalvojau apie tuos laikus, kai Čiurlionis kūrė savo filosofines simfonijas, kai muzikoje publikos klausai dar neįprastai skambėjo pirmieji Skriabino preliudai, kai atsaji simbolistų poezija skelbė miglotumą, dažnai, be to, reakcingą. Baltrušaitis spausdino savo pirmuosius eilėraščius kaip tik tuo metu. Tam tikras atsajumas ir nutolimas nuo gyvenimo ir jo tėkmės buvo būdinga ir Baltrušaičio eilėraščiams. Bet, besklaidydamas dabar jo knygas, įsitikini, kad vis dėlto gyvenimo ir žmogaus veiklos šlovinimas apsprendė ano meto Baltrušaičio poeziją...

Simbolistai manieringai ir pompastiškai rašydavo iš didžiosios raidės žodžius Gyvenimas, Mirtis, Kraujas, Šventovė, bet gyvenimas, kuriuo Baltrušaitis tikėjo, buvo vis dėlto iš mažosios raidės, paprastų žmonių gyvenimas ir jų darbas, ir man atrodo, kad būtent šitą gyvenimą jis suprato ir mylėjo savo visa lietuvių valstiečio sūnaus prigimtimi.

Kažkada, važiuodamas gražiais Lietuvos miškų keliais, stovėdamas prie Nemuno, kuris plukdo į jūrą savo melsvai balzganus vandenis, aš galvojau apie tuos rašytojus, kurie nuo pat vaikystės sugėrė savin tylų gimtojo krašto gamtos grožį, pakilo iš pat liaudies šaknų, giliai pažino savo liaudies likimą ir viltis. Su tam tikru skausmu aš pagalvojau tada, kad Baltrušaičio gyvenimas susiklostė visiškai ne taip, kaip tai turėjo būti, ir kad didingiausiais savo liaudies istorijos momentais jis atsidūrė kažkur nuošaly, gyveno Prancūzijoje ir, apimtas ilgesio ,rašė gimtąja kalba eilėraščius, kuriems buvo lemta tapti pomirtiniais.

Spartietiškai sutikdamas vieną kartą drauge su Baltrušaičiu Naujuosius metus sunkią, alkaną žiemą, aš paklausiau jį, ar jis nerašo kartkartėmis, eilėraščių ir lietuvių kalba. Baltrušaitis pažvelgė į mane ne tiek nepatenkintai, kiek ironiškai.

— Aš liausiuos rašęs lietuviškai, kai tu liausies rašęs rusiškai, — pasakė jis vis dėlto pakankamai negailestingai, bet tučtuojau sušvelnino tai: — Keistuoli tu!

Vėliau tapęs buržuazinės Lietuvos respublikos pasiuntiniu, Baltrušaitis nebeteko savo senų maskviečių draugų. Tarnybinė padėtis savotiškai izoliavo jį, ir jis su kartėliu suprasdavo tai. Su juo draugaudavo ir daugelis aktorių, ypač iš Maskvos Dailės teatro, bet jis neteko pamažu ir jų. Viskas Maskvoje buvo kita ir nauja, keitėsi ir pati Maskva, vietoje vežikų pasirodė automobiliai, o tramvajus palaipsniui pakeitė autobusai. Bet ne kartą man teko matyti Baltrušaitį būtent Maskvos vežiko puskarietėje, šioje išmirštančioje retenybėje, su paskutine kaulėta, apšlubusia kumelše, kuri jau buvo savotiška muziejinė retenybė. Ir vežikas buvo jau nebe tas — pliušiniu cilindru su kokarda ir mėlynu durtiniu — o tiesiog apsivilkęs ruda odine, baigiąs rašyti, stuksint jo arklio pasagoms, paskutinius buvusios buities puslapius.

Bet puskarietėje, truputį pakumpęs, ištikimas įpročiams, niūrus, su portfeliu po pažastimi, sėdėjo senas poetas simbolistas, tapęs pasiuntiniu, giliai vienišas naujame gyvenime ir atrodantis tokia pat retenybe, kaip ir vežikas, kuris veža jį. Gal būt, mintyse laiko ribų istoriją rašė ir jis, Baltrušaitis, stuksint arklio pasagoms, arba kūrė eilėraščius, kol lėtas vežėjas vežė jį iš Povarskos, kur buvo įsikūrusi pasiuntinybė, vis tenai pat, į skersgatvį prie Pokrovo vartų...

Žmogaus gyvenimas sudėtingas, ne visados žmogus pasirenka teisingus kelius, daug kartų tas kelias nuveda jį visiškai ne ten, kur norėtų ateiti; bet vis dėlto, kai domiesi rašytojo biografija, visų pirma galvoji apie jo knygas. Mano knygų lentynoje šalia Aleksandro Bloko, Valerijaus Briusovo, Andrejaus Bielo tomelių stovi ir Baltrušaičio eilėraščių du tomai. Baltrušaičio vardas liko poetiniame epochos žodyne, ir literatūros istorikų uždavinys — išnagrinėti ir įvertinti literatūrinį jo palikimą. Pažymėdamas savo atsiminimuose, kad Baltrušaitis išsiskyrė kultūra, protu ir apsiskaitymu, Andrejus Bielas pavadino jį šiaurės literatūros dainiumi. Bet Baltrušaitis visų pirma buvo savo gimtojo krašto dainius, ir Lietuvos keliuose, tarp jos miškų ir ežerų, ir rūsčios jūros pakrantėje, kur bangos puola Palangos kopas, aš atkūriau savo atmintyje Baltrušaitį tokį, kokį jį pažinojau, prisiminiau jo eilutes: "Aušros, erdvūs plotai ras į dainą kelią — šlovinu vienodai jūrą ir lašelį..." ir su gilia viltimi pagalvojau, kad šio vardo nenusineš laikas, o tartum banga dar ne kartą jis išsiverš į krantą... Būtent tai ir yra visados poeto likimas".

Pastabėlės

Poetas Jurgis Baltrušaitis pasiliko gyventi Maskvoje ir bolševikams valdžioje įsigalėjus. Kadangi plačiai buvo žinomas, kaip rašytojas ir nuo politikos nuošaliai besilaikąs asmuo, tai bolševikinė čeka jo nelietė. Lietuvai gi pradėjus savo valstybinį gyvenimą Jurgis Baltrušaitis tuoj buvo įtrauktas į Lietuvos diplomatinę tarnybą ir paliktas Maskvoje. Tada ne jis šalinosi nuo rusų rašytojų, bet šie bijojosi, kad nebūtų įtarti palaikymu ryšių su "buržuazinės valstybės" atstovais.

Jurgis Baltrušaitis, įsitraukęs į Lietuvos gyvenimą ir pradėjęs rašyti išimtinai lietuvių kalba, lyg naujai atkuto ir daug ko įdomaus poezijoje sukūrė. Suprantamas ruso Vl. Lidino lyg nesitenkinimas, kad J. Baltrušaitis pasuko į Lietuvos pasiuntinybę, bet ne į Kremliaus peryklą.

RABINDRANATH TAGORĖ

(Tęsinys)

IV (54)

D e b e s y s man tarė: "Aš nykstu"; naktis kalbėjo: "Aš skęstu žėruojančiam ryte".

Skausmas sakė: "Aš stingstu gilios tylos pačiam dugne".

"Aš mirštu gausybėje", kalbėjo man mano gyvenimas.

Žemė tarė: "Mano šviesa kiekvieną akies mirksnį tavo mintis bučiuoja".

"Dienos bėga", kalbėjo meilė, "bet aš tavęs laukiu".

Mirtis tarė: "Aš tavo gyvenimo laivą per jūras išvesiu".

V (82)

A š n o r i u tavo vardą minėti, sau vienas sėdėdamas savų minčių tyliam šešėlyj.

Aš noriu jįjį be žodžių minėti, aš noriu jį tarti be tikslo.

Nes aš esu kai kūdikis, kuris po šimtą kartų vis motiną savo pašaukia ir džiaugias, kad gali ištarti: "Motute!"

P i l n ė j a n t i s m ė n u l i s — T h e C r e s c e n t M o o n — D e r z u n e h m e n d e M o n d. Šiame lyrikos rinkinyje vyrauja kūdikio ir motinos santykiai. Patsai autorius šiam rinkiniui duoda dar paaiškinamąjį pavadinimą "M o t i n a ir k ū d i k i s". Sunku rasti ką nors švelnesnio, subtelingesnio, kai šitame rinkinyje. Mažą pavyzdį mes jau matėme antrame šio rašinio skyriuje, kur paduota laisvas vertimas eilių, kur kūdikis su visu jam priklausomu ir pritinkamu naivumu bei meile kalba apie tėvo jam nesuprantamą rašymo darbą. Kitas pavyzdys gali būti eilėse „Astronomas" (šiame rinkinyje kiekvienos eilės turi savo pavadinimą).

A s t r o n o m a s

Aš pasakiau: "Jei vakare mėnulio pilnatis į kadamo (medžio) šakas teįstrigtų — ar galėtų jį tenai kas nors pagauti?"

Bet Dada (vyresnis brolis) tik nusijuokė ir sako: "Vaikiuk, esi tu kvailiausias vaikas, kokį tik aš kada regėjau. Mėnulis taip toli yra nuo mūsų — kaip gi kas nors pagaut galėtų?"

Aš sakiau: "Dada, koks tu juokingas! Kai mūs motulė iš savo lango į mūs žemyn pažiūri ir

(Nukelta į 5 psl.)

šypsos, kada mes žaidžiam — ar tu sakysi, kad ji labai yra toli?"

Bet Dada tarė: "Koks kvailas tu esi, vaikeli! Sakyk, kur gauti tokį tinklą, kuris nebūt permažas mėnuliui gaudyt?"

Aš atsakiau: "Tikrai tu jį galėtum su savo rankomis pagauti".

Bet Dada vėl nusijuokė ir tarė: "Tu esi kvailiausias vaikas, kokį tik aš kada regėjau. Jei tik mėnulis bent kiek arčiau prieitų, tu pats matytum, koksai yra jis didelis".

Aš sakiau: "Dada, kokių kvailysčių jus ten mokykloje moko! Kai mūs motulė palenkia savo galvą, kad mumis pabučiuotų, ar josios veidas taip didelis išrodo?"

Bet Dada vėl prie savo: "Tu esi mažiukas kvailas vaikas".

Debesys ir bangos

Motule, tie žmonės, kur ten debesyse aukštai taip gyvena, man šaukia:

"Mes žaidžiam nuo ryto kaip tiktai pabundam ligi pat vakarui temstant.

Mes žaidžiam su aukso aušra, mes žaidžiam su sidabro mėnuliu".

Aš klausiu: "Bet kaip aš galėčiau pas jumis ateiti?"

O jie man atsako: "Ateik prie pat žemės krašto, iškelki rankas tu į dangų ir būsi į debesis paimtas".

"Kad mano motulė namie manęs laukia, — sakau aš — tat kaip gi galiu ją palikti ir eiti?

Tada jie tik juokias ir plaukia pro šalį.

Bet ašai moku gražesnį žaislą neg šitas, motule!

Aš būsiu debesys, o tu būk mėnulis.

Aš tave abiem savo rankom pridengsiu, o lubos tegu bus dangus mėlynasis!

Tie žmonės, kurie ten bangose gyvena, man šaukia: "Mes dainas dainuojam nuo ryto lig pat vėlaus vakaro; mes einam ir einam ir niekad nežinome, kur mes keliaujam".

Aš klausiu: "Bet kaip aš galėčiau prie Jūsų pritapti?"

O jie man atsako: "Ateik prie pat upės kranto ir ženki gerai užsimerkęs — ir tu su bangomis ateisi".

"Kad mano motulė — sakau jiems — manęs vakare namie reikalauja — tat kaip gi galiu ją palikti ir eiti?"

Tada jie tik juokias, sau šoką ir slenka pro šalį.

Bet ašai moku gražesnį žaislą kaip šitas.

Aš būsiu banga, o tu būk svetimas kraštas.

Aš risiuos, ir risiuos, ir risiuos ir vis atsimušiu į tavo krūtinę — ir juoksiuos, vis juoksiuos.

Ir niekas pasaulyj visai nežinos, kur mudu du esam.

Kūdikėlis

Jei kūdikėlis tik norėtų, galėtų jis šį akies mirksnį nulėkti sau į dangų.

Ne dovanai, kad jis pasitiki čia mums.

Jis mėgsta ant motinos krūtinės savo galvelę pasidėti ir niekuomet negali jis pakęsti, jei jo akys jos nemato.

Kūdikėlis moka nemažai ir žodžių išmintingų, nors ir nedaug yra žmonių ant žemės, kurie suprasti prasmę jų galėtų.

Ne dovanai, kad jis kalbėt nereikalingas.

Vienintėliai, ko reikalauja, tai motinos žodžius iš lūpų motinos mokytis. Dėl to taip nekaltai jisai ir žiūri.

Kūdikėlis — aukso, perlų kalnus teturėjo ir vis dėlto atėjo į pasaulį kaip elgeta.

Ne dovanai, kad jis taip persirengęs čia atėjo.

Šitas mielas, mažas, nuogas elgeta nuduoda visai esąs vargdienis, kad motinos gausingos meilės geriau prašyt galėtų.

Kūdikėlis didėjančio mėnulio mažiukėj žemėj laisvai sau buvo be jokių pančių.

Nebuvo dovanai, kad jis nuo laisvės atsisakė.

Jis žino, kad motinos širdies mažam kampelyje yra labai daug vietos jo džiaugsmams be galo, ir kad yra saldžiau daug negu laisvė jos mielų rankų pagautam ir prispaustam prie pat širdies tebūti.

Kūdikėlis ir nežinojo kas tai rėkimas. Jisai gyveno pilniausiosios, linksmos, šventos ramybės žemėj.

Ne dovanai, kad jis verkimą pasirinko.

Nors jis su savo mielo veido šypsena ir tebepritraukia motinos vis ilgesio pripildytąją širdį, bet jo menki dėl mažmožių rėkimai jau sumezga dvigubąjį — gailesties ir meilės ryšį.

T e n, prie jūrų kranto, kur susitinka milžinai pasauliai,
renkasi vaikučiai.

Viršui jų galvelių tyliai, nebejudant
kabo dangaus skliaustai,
o vanduo putoja, amžinai banguoja,

T e n, prie jūrų kranto, kur susitinka milžinai pasauliai,
renkasi vaikučiai parėkaut, pašokti.

Jie linksmi sau žaidžia,
smėlio pilis stato,
renk' tuščias dėželes,
iš nuvytusių lapų sau laivelius stato
ir kupini džiaugsmo siunčia
juos į tolį begalinių jūrų.

T e n, prie jūrų kranto, kur susitinka amžini pasauliai,
žaidžia sau vaikučiai.

Jie nemoka plaukti, nei tinklais žuklauti.

Perlų ieškot neria žvejys neturtingas,
didižiu laivu plauko pirklys viso pilnas.
O maži vaikeliai akmenėlius renka ir juos vėliai barsto.

Jie nemoka nerti, nei tinklais žuklauti.

Jūra nuolat šniokščia, visuomet kvatoja;
pietų saulėj pasineręs tyliai šypsos pakraštys.

Kaip močiutė vaiką supdama vis dainuoja,
taip ir bangos mirtį nešdamos savo dainas vaikams audžia,
nors jie jų nesupranta.

Su vaikučiais žaidžia jūra -
pietų saulėj pasinėręs tyliai šypsos pakraštys.

Ten, prie pačių jūrų, kur visad susitinka milžinai pasauliai,
žaidžia sau vaikučiai.

Audros siaučia dębesyse,
laivai žūna vandenyse,
mirtis baldosi duryse —
ir vaikučiai ramiai žaidžia.

O tenai prie jūros kranto, kur susitinka amžini pasauliai,
renkasi pažaisti mažyčiai vaikučiai.

M y l i m o j o d o v a n a — L o v e r s G i f t — D i e G a b e d e s L i e b e i d e n. — Patsai pavadinimas jau rodo ir turinį, kaip ir apskritai Tagorė savo raštus labai tikslingais vardais pažymi. Tai taip pat meilės poemos ir dainos, kaip ir "Daržininke", tik šitame rinkinyje yra tikrų dainų Tagorės improvizuotų, ir net ne jo, o klausytojų užrašytų, šios dainos anglų ir vokiečių kalbų vertimuose taip pat paduota prozoj, kaip ir kitos visos. Vieną tokių dainų čia išvertęs paduodu.

K u r y r r i n k a tau, mano daina? Ar ji yr ten, kur mokslininkas su savo pasenėjusiųjų pergamentų dulkėms vasaros grožybę teršia? ar ten, kur žmonės ginčą begalinį kelia nuolat dėl to, ar branduolys prie lukšto taikos, ar lukštas branduolio vis žiūri? ar ten, kur pageltonavę rankos raštai susiraukę į gyvenimo labai greit bėgančią tuštybę žiūri? — Daina mano atsako: O ne — ne, ne!

◆

Kur yr rinka tau, mano daina? Ar ji yr ten, kur visko pilnas turtingasis savuos marmuro rūmuos išsiskėtęs didžiuojas knygų tarpe, kurios oda ir auksu apdarytos, vergų nuo dulkių vis apvalomos lentynose sau stovi, o jų neperskaityti lapai nežinomajam Dievui paaukoti? — Mano daina, atsidūsėjus sunkiai, sako: O ne — ne, ne!

◆

Kur yra rinka tau, mano daina? Ar ji yra ten, kur jaunikaitis ant savo knygų pasilenkęs sėdi, kai jojo dvasia jaunystės sapno karalystėj vaikšto? ar ten, kur proza iš sakyklos trykšta ir širdyje tikra poezija vis slepias? ar tu norėtum ten, toj dulkių netvarkoj, slapuką žaisti? — Mano daina rimtai ir abejodama vis — tyli...

◆

Kur yra rinka tau, mano daina? Ar ji yra ten, kur jauna moteriškė savo namuose dirba ir akies mirksnį tik atspėjus į miegamąjį skuba, kad iš po pagalvio romansų knygą išsiimtų, kuri pilna josios plaukų kvepėjimo pris'gėrus ir jau kurią josios mažiukas savoms rankytėmis bežaizdamas yra gerai apdraskęs? Mano daina krūpčioja ir tiktai dreba neaiškiu noru.

◆

Kur yr rinka tau, mano daina? Ar ji yr ten, kur net tyliausias paukščio balsas neišgirstas nepraskamb, kur vandenio čiurlenimas visai suprantamas būna, kur visos šio pasaulio arfų stygos dvi širdis karštai plakančias pripildo? ir manoji daina iš džiaugsmo šaukia: Taip, taip!

◆

Apskritai šitame Tagorės lyrikos rinkinyje yra daugiau margumo — tyriausia lyrikos poezija kartojasi su daina ir net su mitais pasaka (pav. paskutinėse eilėse pasakojama apie mergaitę, kuri drauge su kitomis buvo karaliaus pasiųsta privilioti moteries nemačiusį asketą — jaunikaitį; panašių pasakojimų yra Vedose, tik ten paprastai pasiseka tokį jaunikaitį nesunkiai privilioti, o čia mergaitė sugryžo nieko nepasiekusi ir pati jaunikaičio nekaltu naivumu bei šventumu sužavėta).

P r i e k i t o k r a n t o — Z u m a n d e r n U f e r. — Tai naujausias Tagorės lyrikos rinkinys vokiečių kalbos vertime pasirodęs. Išrodo, lyg tai būtų geriausieji skirsniai iš visų kitų, ypač iš "Daržininko" ir "Gitanjali" surinkta, nors čia visai nauji kūriniai. Paduodu tik porą pavyzdžių.

(Bus daugiau)

COLONIAL SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
5450 So. Halsted Street
BOulevard 8-3100
Chicago 9, Ill.
4½%
Per Annum Current rate on Savings Investment Accounts

ŽIEMINIŲ LANGŲ IŠPARDAVIMAS
ANODIZED ALUMINIJAUS 3-JŲ BĖGIŲ —
ĮMONTUOTAS $19.00 VERTĖS TIK UŽ $15.00
ĮMONTUOTAS $24.00 VERTĖS TIK UŽ $19,00
STAINLESS STEEL — $31.00 VERTĖS TIK UŽ $24.00
Metalinės tvoros dėl nepaprasto oro irgi nupigintos.
PASINAUDOKITE ŠIA PROGA
KOSTAS BUTKUS
Telef.: LUdlow 5-6291 — PRospect 8-2781